

Titlu: Perspective

Cum a căzut și s-a ridicat un aventurier al Deltei Dunării, al stâncilor și al păsărilor.

Autor: Ana Maria Ciobanu

Locul publicării: Decât o Revistă

Data publicării: 13.09.2013

ALEXANDRU LUCHICI STĂTEA ÎNTINS pe fundul bărcii acostate în portul Sfântu Gheorghe și se uita la zecile de oameni care se vânzoleau deasupra lui. Zâmbea, în ciuda feței împietrite a medicului care tocmai îl consultase. Era vineri, 18 august 2006, și Alex, un student la geografie de 21 de ani, venise cu patru zile în urmă în Deltă, la Festivalul de Film Independent Anonimul. Nu dormise deloc în noaptea dinainte, stătuse de vorbă până în zori cu un tip pe care îl cunoscuse acolo, fiindcă așa era la Sfântu Gheorghe, puneai cortul în camping, schimbai câteva vorbe cu vecinii și simțeai că vă știți de-o viață. Când a răsărit soarele, o gașcă de bucureșteni însoțiți de un barcagiu localnic au propus o excursie la Insula Sahalin. Alex a sărit imediat în picioare, fericit că știa zona unde brațul Sfântu Gheorghe avansează în mare și ar fi avut multe să le povestească despre vegetația și păsările de acolo.

Cerul nu era umbrit de niciun nor, vântul abia adia și soarele începea deja să-i încălzească pe cei șase aventurieri. Toți aveau obraji arși și zâmbeau la aparatul de fotografiat, în timp ce se îndreptau cu barca roșie cu motor spre o zonă protejată a Deltei Dunării, care adăpostește peste o sută de specii de păsări, dar și epava unui remorcher. La vreo oră și jumătate de la plecare, s-au hotărât să facă o pauză de înot.

Cu părul blonzit de soare, în pantaloni lungi și fără tricou, Alex și-a scos portofelul și pachetul de Marlboro roșu din buzunar, l-a rugat pe barcagiu să verifice fundul apei cu vâsla, așa cum îl învățase tatăl său în copilărie, și a mai tras câteva fumuri din țigară. Când omul i-a spus că apa e bună, Alex și-a luat avânt împingându-se în picioare și a plonjat marinărește, cu brațele înainte.

Când a dat cu capul de fundul nisipos al apei, a văzut o lumină puternică de blitz și a auzit un sunet de os fracturat. Bulele din aerul expirat îl mângâiau pe față. Simțea că se sufocă. Nu se mai putea mișca, spatele i se ridicase la suprafață și își vedea mâinile și picioarele atârând în jos. Și-a dat seama că apa fusese prea mică.

Apoi totul s-a făcut negru.

Tinerii din barcă l-au văzut plutind și au crezut că glumește. După câteva clipe și-au dat seama că e inconștient și câțiva dintre ei au sărit în apă, l-au întors cu fața în sus, l-au apropiat ușor de barcă și l-au urcat înăuntru.

Următorul lucru pe care l-a văzut Alex, când și-a recăpătat suflul și a deschis ochii, au fost fețele tuturor uitându-se speriați la el. Nu putea să se miște. Își amintea că a sărit în apă, simțea o durere puternică la gât, dar nu știa cum a ajuns întins pe fundul bărcii.

Grupul a decis să se întoarcă urgent la Sfântu Gheorghe. Unul dintre băieți a-nceput să-i butoneze prin telefon și l-a întrebat pe cine să anunțe că a avut un accident. Alex le-a spus să-l sune pe Titi, unchiul cu care venise la Sfântu Gheorghe și cu care împărțea cortul în camping. Titi l-a sunat pe Andrei, fratele lui Alex, care era la serviciu, în Tulcea. Andrei a sunat la Salvare și la SMURD, iar Salvarea a alertat punctul medical din Sfântu Gheorghe.

O oră și jumătate a durat drumul înapoi, iar lui Alex, întins pe fundul bărcii, îi era tot mai somn. Toți îl rugau să nu închidă ochii, să rămână conștient. Când închidea ochii, simțea că plutește.

Când barca a ajuns în portul din Sfântu Gheorghe, prieteni și necunoscuți care prinseseră vestea îl așteptau. Ajunseseră și medicul din comună, care s-a urcat cu grijă în barcă, apoi l-a zgâriat pe umăr, pe piept și pe picior – primul test în cazul unei suspiciuni de fractură a coloanei. De la piept în jos, Alex nu simțea nimic. Medicul a concluzionat că e vorba de o leziune la nivel cervical. După figura lui împietrită, Alex și-a dat seama că e grav, dar era încrezător că lucrurile se vor rezolva la spital. I se părea că poate să miște mâna stângă.

Până la 21 de ani, Alex sărise de sute de ori în Dunăre și în mare, fără să se lovească vreodată. Voia să ajungă cât mai repede la un medic care să-i explice ce s-a întâmplat și ce e de făcut. Pentru o clipă, s-a gândit la Christopher Reeve, actorul care l-a jucat pe Superman, eroul copilăriei lui, care în 1995 a rămas paralizat după un accident la călărie.

Dar Alex n-a fost niciodată un tip panicos. În cele vreo 40 de minute cât a durat să vină ambulanța șalupă care urma să-l ducă aproape 90 de kilometri până la Murighiol, cea mai apropiată localitate cu acces la șosea, chiar a încercat să destindă atmosfera cu glume despre fețele îngrozite ale celor adunați în port, pe care le privea de pe fundul bărcii – o perspectivă pe care n-avea s-o uite niciodată.

ALEX E ACASĂ ÎN DELTĂ. S-a născut în Tulcea, într-o familie de ruși lipoveni, cu mama electrician și tatăl tâmplar, și a copilărit cățărându-se pe stâncile granitice din munții Măcin, înotând în mare, mereu cât mai în larg, și vâslind neobosit pe Dunăre, în lotca lui neagră cu margini mov, acostată în Portul Tulcea lângă șalupele Ambulanței.

Părinții îl vedeau rareori vara, le era imposibil să țină închis în casă un copil care spunea că se îmbolnăvește de claustrofobie. La 14 ani s-a înscris într-un club de elevi de la toate școlile din Tulcea și, sub îndrumarea profesoarei de biologie, a observat plantele din Grădina Botanică și a sădit arțari, mimoze și pomi fructiferi în grădina din fața blocului. La 15 ani, l-a cunoscut pe ornitologul Eugen Petrescu, președintele filialei din Tulcea a Societății Ornitologice Române (SOR), descoperind lumea observării de păsări. Vară de vară, a început să meargă cu cortul în tabere de biologie la Sulina, Istria, Maliuc, Vadu, întrecându-se cu zeci de tineri din toată țara la estimat numărul de exemplare dintr-un stol și la recunoscut specii din zbor, cu numele dat în

latină: stârci cenușii (*Ardea cinerea*), cormorani (*Phalacrocorax carbo*), dumbrăvence (*Coracias garrulus*) și egrete (*Egretta garzetta*).

Alex a devenit membru oficial al SOR, capabil să se uite la un punct pe cer și să-i spună numele în latină, iar Petrescu a prins încredere în el și i-a dat echipamente, lunetă, binoclu și l-a trimis pe teren, pentru monitorizările oficiale ale Societății. Alex se întorcea mereu cu carnețele pline de informații despre păsările pe care le observase – cel mai mare stol l-a văzut în 2003, când circa 16.000 de găște au înnegrit cerul Dobrogei.

În aceste expediții și-a cunoscut unii dintre cei mai buni prieteni, gașca „păsărarilor”, între care Alex era cunoscut ca „Piți”, pentru că într-o zi a imitat cântecul pițigoii (*Parus major*) atât de bine, încât Petrescu a exclamat: „I-ascultați, pițigoii!”. Alex mai era cunoscut pentru cafeaua bună pe care o făcea la ibric, dată în clocot de trei ori, și pentru muzica rock pe care începuse să o asculte deja de pe la 10 ani, avându-l ca ghid pe unchiul Titi.

Cu plete arămii, cioc și un corp sculptat de cățărări și tras la rame, la 15-16 ani lui Alex i se spunea că seamănă cu Jim Morrison. Multe fete suspinau după el. Profesoara de matematică de la Colegiul Economic „Delta Dunării” îl tachina uneori când îl scotea la tablă și, cu ochii la pantalonii lui de camuflaj, îl întreba câte rațe a împușcat. Băieții îl apreciau pentru disponibilitatea de a destinde mereu atmosfera, rămânând ca una dintre legendele găștii seara de vară cu concertul trupei dance Demmo, când Alex, pletos și cu bocanci, a țâșnit în fața solistului și i-a cerut serios un autograf, în timp ce prietenii se tăvăleau de râs.

În vara de după clasa a XII-a, în 2004, Alex a trăit una dintre cele mai frumoase aventuri din viața lui. Cinci buni prieteni au făcut turul litoralului pe jos, dotați cu o barcă pneumatică pentru zonele inundate și rucsaci burdușiți cu cele necesare pentru traiul la cort vreme de nouă zile. Au pornit din Sulina și au mers pe jos 120 de kilometri, până în Vama Veche. S-au adăpostit de ploaie în cherhanale abandonate, au văzut cai sălbatici, au mâncat brânză Poienița cu mărar și au mers de și-au făcut încălțările ferfeniță. Imaginea bocancilor munciți pe poteci noroioase îi plăcea atât de mult, încât multă vreme a avut pe desktop *Les Souliers*, tabloul lui Van Gogh, pe care îl apreciază cel mai mult pentru picturile cu încălțări.

În primăvara lui 2005, la o întâlnire a comunității rușilor lipoveni din Iași, Alex a cunoscut-o pe Gentilia Zenovei, o tânără cu ochi verzi-albaștri din Jurilovca, satul bunicilor lui Alex. Erau amândoi studenți în Iași, el, la Facultatea de Geografie, unde a dat atras de taberele de practică la munte, ea, la Litere. Au început să meargă împreună la teatru și la concerte și să povestească ore în șir despre cărți. „Chérie”, cum o alinta Alex, locuia într-un apartament cu chirie din cartierul Dacia, iar el stătea într-un cămin din partea opusă a orașului, cu Andrei, fratele lui cu doi ani mai mare. Vorbeau pe messenger și li se făcea așa de dor unul de celălalt încât Alex străbătea Iașul pe jos și îi aduna toate florile pe care le întâlnea în drum.

Alex și-a continuat aventurile și în 2006, cu toporul înfășurat într-o cârpă și prins de rucsacul albastru, în pantaloni de camuflaj și cu pletele pe spate. A colindat Munții Măcin, masivul Retezat, Ceahlăul, Ruginoasa, pădurea Bârnova, uneori și cu Gentilia. Ca să strângă bani pentru

Festivalul de Film Anonimul, în vacanța de vară s-a angajat ca vânzător de bere la dozator pe faleza tulceană. Nu ratase nicio ediție și de-abia aștepta să ajungă din nou la Sfântu Gheorghe, să se bucure de filme și de oameni prietenoși din toată țara. Singura umbră era că Chérie se angajase la o librărie din Iași și nu puteau să plece împreună.

ALEX S-A TREZIT LA AMIAZĂ, în curtea Spitalului clinic de urgență „Bagdasar-Arseni” din București.

Parcursese drumul până la Murighiol însoțit de unchiul Titi și luptându-se cu durerile provocate de plasticul dur al gulerului cervical, montat ca să-l împiedice să facă mișcări bruște din gât. La Murighiol, unde îl aștepta deja și fratele său, Andrei, i-a fost schimbat gulerul și a fost așezat pe o saltea cu vacuum care s-a umflat în jurul lui ca să-l protejeze de zdruncinături. Pe drumul de 38 de kilometri ciupiți de gropi până în Tulcea, Alex ar fi vrut să vorbească despre ce s-a întâmplat, dar nu putea din cauza măștii de oxigen și nici Titi, nici Andrei nu spuneau nimic.

În Tulcea îl așteptase un elicopter SMURD, cu echipajul format dintr-un medic și un asistent medical, pilot și copilot. L-au mutat în câteva secunde de pe targa ambulanței pe targa SMURD, securizându-l cu centuri roșii. Alex și-a luat la revedere de la Titi și Andrei, iar elicopterul s-a ridicat de la sol. În timp ce medicul îl întreba dacă e bine sau are nevoie de ceva, a ațipit.

Ajuns la spital în București, deși avea gâtul bine immobilizat, o asistentă i-a schimbat gulerul cu unul cu două numere mai mari pe care era încă scris numele fostului posesor. I-a scos lăntișorul de la gât, i-a făcut un calmant, i-a pus o mască de oxigen și l-a lăsat la terapie intensivă. Un medic l-a consultat mai târziu, dar a fost rezervat în privința șanselor de supraviețuire. De durere, Alex și-a mișcat capul stânga-dreapta toată noaptea, încâlcindu-și pletele în guler.

Gentilia a ajuns a doua zi. Andrei o sunase la miezul nopții, spunându-i printre lacrimi că Alex a avut un accident și că nu se știe dacă o să supraviețuiască. Când a văzut-o, Alex a întreat-o glumeț ce face acolo. Ea i-a spus că s-a gândit să vină să-l vadă în București, mai devreme de întâlnirea pe care și-o stabiliseră, peste o săptămână, la Portița.

„O să mă opereze și o să fie bine”, a asigurat-o Alex.

Luni, după 72 de ore de la saltul în apă, un chirurg spinal i-a pus diagnosticul oficial: „Traumatism vertebro-medular C4-C5, leziune neurologică completă, cu secțiune și angulație vertebrală nivel C5”. Era cel mai grav caz de la terapie intensivă. Medicii spuneau că, în astfel de situații, complicațiile sunt fatale și doar o treime dintre pacienți supraviețuiesc.

Impactul cu bancul de nisip îi fracturase cele două vertebre de la mijlocul gâtului (C4 și C5), iar vertebra C5 îi secționase măduva spinării pe o porțiune de doi centimetri. O leziune neurologică este considerată completă când pacientul nu mai mișcă și nu mai simte mai jos de nivelul afectat. Angulația însemna că vertebrele nu mai erau aliniată în poziția lor normală, iar coloana era îndoită.

Coloana vertebrală a omului are 24 de vertebre, suprapuse una peste alta. Prin vertebre, de la baza creierului până aproape de brâu, trece un canal lung de circa 45 de centimetri care adăpostește măduva spinării. Din acest canal pornesc nervii spinali care conțin fibre nervoase responsabile cu transmiterea mesajelor între creier și diferite părți ale corpului. Literatura medicală compară acest sistem de comunicare al corpului cu un sistem de telefonie: măduva e cablul care trimite mesaje între centrală, creierul, și stațiile individuale, adică membrele inferioare și superioare, centrul respirator etc., prin intermediul unor linii telefonice, respectiv fibrele nervoase. Comunicarea este bidirecțională: de la corp către creier sunt transmise informații legate de senzații (atingere, temperatură, durere) și de la creier către corp, pentru motricitate.

În cazul traumatismelor vertebro medulare (TVM), 40% din totalul la nivel mondial au loc la nivel cervical, mai des în cazul bărbaților cu vârste cuprinse între 15 și 35 de ani, în accidente rutiere, căderi, accidente sportive, accidente de muncă.

O urmare imediată a unui TVM este insuficiența respiratorie, pentru că respirația antrenează diafragma, mușchii intercostali, mușchii gâtului și mușchii abdominali, iar comunicarea cu aceste patru grupe musculare este întreruptă. În București, Alex a fost conectat de urgență la un ventilator care să-i asigure oxigenul. Dacă vertebrele fracturate ar fi fost și mai aproape de cap (C1-C2), ar fi fost dependent pentru totdeauna de ventilator, așa cum s-a întâmplat cu Christopher Reeve. Așa, existau șanse ca în timp să-și recapete controlul parțial al respirației, dar medicii erau neîncredători.

Escarele sunt o altă complicație imediată, pot apărea chiar și după 12 ore de la imobilizare, sub forma unor zone înroșite care nu se albesc la presiune; treptat, pielea se înnegrește. Orice pacient imobilizat trebuie întors la maximum două ore, în așa fel încât carnea să nu fie presată de oase și țesuturile să nu necrozeze. Netratate, escarele pot săpa până la mușchi, tendoane și os. La Alex, au apărut pe șolduri și, în câteva luni, s-au adâncit ca niște buzunare în care ai fi putut să-ți ascunzi mâinile.

Alex a intrat în sala de operații abia după șapte zile de la accident. În acest timp inima i-a cedat de două ori, fiind resuscitat. Recomandările în cazul unui TVM sunt pentru intervenția chirurgicală cât mai rapidă, ca măduva să fie eliberată de presiunea exercitată de vertebrele fracturate și fibrele nervoase să fie salvate. Dar în cazul lui Alex, medicii au decis să aștepte să se stabilizeze, pentru că riscau să-l piardă pe masa de operație. După operația în care i-au aliniat coloana și au îndreptat angulația, mesajul medicilor a fost sec: „Nu se mai poate face nimic. Adaptați-vă casa”.

L-au considerat un caz pierdut și Alex a înțeles asta. Dar și-a pus speranțele în medicii și tehnologia din străinătate.

ALEX AVEA ÎNCĂ ALGE, nisip și scoici în păr, deși afară era deja toamnă. Îl operaseră netuns, pentru că frizerul spitalului nu a avut curaj să se ocupe de el. Au urmat zile și luni la terapie intensivă, cu dureri teribile în spatele capului, unde gulerul cervical îi făcuse o rană profundă, și

vorbe ridicole și crude aruncate de infirmiere, care spuneau familiei că ar fi păcat să nu-l înmormânteze cu plete. Înconjurat de muribunzi care gemeau, cu un bec deasupra capului care nu-l lăsa să doarmă cu zilele, Alex încerca să-și păstreze optimismul în ce-a ajuns să numească „anticamera morții”.

Dar îi era tot mai greu. Revelația că soarta lui depindea de capriciul personalului care trecea indiferent și refuza să-i aspire traheea de fiecare dată când avea nevoie, pentru că nu putea să tușească singur, îl înspăimânta. Și infirmierele nu-i zâmbeau. Le căuta cu privirea insistent și le zâmbea larg, doar-doar i-ar răspunde. Avea nevoie să comunice, chiar și prin cel mai mic semn, dar totul se desfășura glacial.

Când familia îl întreba cu ce să-l ajute, cerea să fie mutat într-o rezervă și să scape de dramele și sunetele celor 20-25 de străini cu care-și împărțea zilele. Dar ca să fie mutat trebuia să respire singur, or deconectarea de la oxigen trebuia să fie treptată.

Mama dormea lângă patul lui și se temea să-l atingă, ca nu cumva să-i facă rău. Avea mereu senzația că „mâine se ridică și pleacă acasă”. Tatăl era plecat în Spania de mai bine de doi ani și suna în fiecare zi să afle care e starea lui. Pe Andrei îl revoltau până la lacrimi cinismul și indiferența personalului medical, dar lupta trebuia să continue, pentru zâmbetul senin al lui Alex, care alesese, în ciuda pronosticurilor medicale, să se agațe cu poftă de viață.

Gentilia făcea constant naveta București-Iași. În drum spre spital, își plimba de multe ori degetele pe zidurile pe lângă care mergea, atentă la texturi care dispăruseră pentru cel drag. Când nu era alături de el, vorbeau la telefon ajutați de prietenii veniți în vizită la Alex, care îi țineau telefonul la ureche. I-a trimis și o scrisoare muzicală din Iași, printr-un prieten care a intrat la terapie intensivă cântând *Raindrops keep falling on my head*, o melodie pe care o fredonau adesea prin casă. Vizitatori, medici și asistente s-au adunat la micul concert, iar Alex a știut de la primele acorduri că piesa e de la Chérie.

Delirul de la lipsa de oxigen a fost cel mai dureros pentru ea. Când într-o zi a intrat la terapie intensivă și l-a găsit pe Alex agitându-se, strigând să fie dat jos din pat, spunând că vede cai sfâșiați la marginea Bucureștiului și că nu mai suportă durerea din ochii lor, Gentilia s-a gândit pentru o clipă să fugă și să se întoarcă la următoarea vizită. Alex nu o recunoștea și îi era foarte greu să-l vadă așa. A fost un imbold, dar l-a alungat repede. Voia să aibă conștiința împăcată că a făcut tot ce se poate. Și să nu se oprească niciodată.

În decembrie, după patru luni la terapie intensivă, Alex a fost deconectat definitiv de la ventilator. Putea să respire și să vorbească fără să se sufoce. Prietenii au început să facă coadă la terapie intensivă, organizându-se în ture ca să se asigure că nu rămâne singur. Veneau în pelerinaj, cu chitarele în spate, cu prăjituri, ba chiar și cu un bolovan adunat de pe munte.

Chiar dacă înainte să intre în salon Andrei îi ruga să nu pară șocați, când îl vedeau pe Alex slab, plin de fire și aparate, niciunii nu reușeau să-și compună o față senină. Alex îi întreba de București, de concerte, de facultate, de excursii. Voia să le arate că e tot el și reușea, după

câteva stângăcii, să-i destindă. Cu Hippie, un prieten care documenta video taberele din copilărie, acum student la regie, povestea de fiecare dată când îl vizita despre cum ar fi să facă un film prin care să reușească să arate viața lui de zi cu zi. Se întrebau cum ar putea să expună perspectiva ochilor în tavan și a sunetelor din interior.

În decembrie, Alex a fost mutat la secția de recuperare, într-o rezervă cu fereastră prin care privea culorile răsăritului și apusului, se uita la formele norilor și la păsările care treceau în zbor. RMN-ul arăta că vertebrele nu fuseseră aliniate bine în operația din august, așa că au început să se gândească la șansa unei intervenții în străinătate care să o corecteze.

Andrei a creat un blog, alexluchici.wordpress.com, pe care el și Gentilia îl actualizau constant cu informații despre starea medicală a lui Alex, în speranța că așa vor reuși să strângă fonduri. Prietenii și colegii s-au implicat cum au putut. Studenții de la Facultatea de Geografie din Iași au organizat o expoziție de fotografie cu vânzare, au dansat și au cântat pentru el. Alex i-a ascultat la telefon cântând „e haiduc și e voinic”. În Tulcea, toată lumea vorbea despre ghinionul acestui băiat cu suflet bun. Trupa de rock locală Aaron a cântat în centrul orașului pentru el, la barul de rockeri Bolta Rece patronul a instalat o urnă pentru donații, iar liceenii au organizat spectacole caritabile.

Alex nu știa prea multe din ce se întâmpla în afara spitalului și nici Gentilia, Andrei, sau mama nu intuiau dimensiunea mobilizării, potențată de o apariție la televizor. Cântăreața Roxana Andronescu de la trupa Spin a fost impresionată de povestea acelui „călător indestructibil” și a strâns donații de la părinți, vecini, colegi ca Anna Lesko, formația Heaven, Laurențiu Duță, Domnul Problemă, Camelia Șucu. Tot ea a le-a sugerat Gentiliei și lui Andrei să ceară o sponsorizare de la Loteria Română, care mai sprijină cauze umanitare. În scurt timp, cererea s-a concretizat într-o donație de 10.000 de euro care făcea posibilă o operație în Germania. Sperau ca Alex să-și recâștige mobilitatea brațelor.

La începutul lui 2007, Alex a ieșit prima oară din spital și s-a bucurat de lumina soarelui și de adierea vântului prin părul tuns scurt. Palid și cu ochii adânciți în orbite, părea o umbră a tânărului Piți, dar visa la ziua când o să poată să-și îmbrățișeze toți prietenii și să le mulțumească. Gentilia l-a întrebat dacă vrea să-i aprindă o țigară și, deși nu l-a tentat deloc pentru că încă avea probleme cu respirația, i-a plăcut că ea s-a gândit să nu-i nege acest vechi obicei rămas în barca roșie de la Sfântu Gheorghe și i l-a oferit firească, ca și cum nu se întâmplase nimic, măcar pentru câteva clipe cât a ținut întrebarea.

OPT LUNI MAI TÂRZIU, Alex a intrat în comă.

Din București fusese externat în ianuarie și internat pe rând în secții de neurologie, recuperare neuromotorie, boli infecțioase, chirurgie plastică și ORL din Iași. Îl obosise periplul prin spitale, dar spera în continuare la operația în străinătate pe care o tot amânaseră din cauza complicațiilor (hepatita B luată de la o transfuzie de sânge, escarele). La un an după accident era din nou acasă cu Gentilia, într-un apartament al unor prieteni de familie, dar respira cu dificultate și se simțea tot mai slăbit.

Într-o sâmbătă la mijloc de septembrie, pentru că tușea tot mai mult, Alex a ajuns la camera de gardă de la Spitalul Clinic de Pneumoftiziologie Iași. Medicii i-au pus diagnosticul de bronșită medie și i-au spus că poate fi tratat și acasă. Weekendul a trecut cu Alex tușind mai mereu și simțind că se sufocă. Pentru că creierul îi era de două zile tot mai puțin oxigenat, luni, pe 17 septembrie, și-a pierdut cunoștința. Până să ajungă pe masa de operație în spitalul de urgențe „Sf. Spiridon”, era deja în comă.

Când un pacient este intubat pentru a-l ajuta să respire artificial, reacția naturală a organismului este de respingere a corpului străin care îi ocupă traheea, ceea ce în timp poate duce la o îngustare a spațiului prin care trece aerul. În operație i-au fost introduse tuburi (canule) care să-i lărgescă traheea progresiv și să-i permită să se oxigeneze din nou. S-a trezit din comă în aceeași noapte, spre surprinderea medicilor, care le spusese Gentilei și lui Andrei să se pregătească pentru ce poate fi mai rău.

Cele patru săptămâni petrecute la terapie intensivă după revenirea din comă au fost poate cele mai demoralizante de la accident. Zâmbise când era întins în barca de la Sfântu Gheorghe, glumise în spitalul din București și se bucurase de fiecare zdrăngănit de chitară și vorbă bună venită de la cei dragi. Acum îi era în permanență somn și, pentru prima oară, a simțit că nu mai are forță nici să mai spere.

Trecuseră 14 luni de când Alex nu mai privise lumea de la nivelul celor 172 de centimetri.

ALEX A PRINS UN SUFLU de speranță în Germania. Printr-un lung lanț de cunoștințe, telefoane și rugăminți, cheltuind din banii strânși pentru operația pe coloană, au aranjat o operație pe trahee în Berlin și au găsit un avion medical dotat cu aparatura necesară pentru transportul de urgență. Acolo, medicii au operat cu laser țesutul care îi închidea traheea și nu-l mai lăsa să respire decât printr-un orificiu de grosimea unui pai.

După operația pe trahee au rămas niște bani pe care au decis să-i folosească la o clinică de recuperare din zonă. Timp de o lună și jumătate, Alex a muncit cu kinetoterapeuții germani, învățând exerciții care îi puteau întări musculatura și simțind că are parte de un nou început. Într-o zi, medicii l-au așezat în fund, la marginea patului. Era prima oară de la accident când vedea lumea altfel decât întins. Cu câteva săptămâni în urmă, într-un spital din România, medicii le spusese că șansele de supraviețuire sunt minime. Evoluția era incontestabilă.

Era timpul ca Alex să se concentreze pe recuperarea mișcării și reconstruirea masei musculare. Pentru refacerea celulelor nervoase din măduvă, singurul posibil remediu se prefigura la o clinică din Qingdao, China, unde implantul experimental cu celule stem părea să dea rezultate. Au urmat alte câteva luni de campanie de strângere de fonduri, cu articole pe blog, mailuri către companii și ONG-uri. Speranța era ca implantul spinal cu celule nedeterminate stem care în șase-opt luni se pot transforma în celule nervoase să refacă legăturile din zona leziunii și să-l ajute pe Alex să redobândească mișcări.

Între timp, Alex și Gentilia au început să se gândească și la recuperarea vieții de dinainte de accident. Rezistența lui la efort creștea, putea să stea tot mai mult în scaunul rulant și la bicicleta medicinală care îi învârtea pe rând brațele și picioarele. Ea i-a propus să-și reia studiile pe care le înghețase timp de un an, luându-l „de guler” și plusând încontinuu în direcția pozitivă. Indiferent de rezultatele implantului cu celule stem, viața trebuia să meargă mai departe.

În august 2008, la doi ani după accident, Gentilia, Alex și prietenul lor, Manu, au ajuns la clinica din Qingdao. Între sesiunile de acupunctură, implanturi spinale și electro- și fizioterapie, s-au plimbat pe puntea aglomerată care înainta în Marea Galbenă și prin supermarketuri, unde se distrau adulmecând condimente, au testat mâncăruri ciudate și au vorbit cu pacienți din toată lumea. Medicii nu le promisese rezultate concrete, dar îi asiguraseră că nu există riscuri sau efecte negative ale implantului cu celule stem. După o lună în China, Alex s-a simțit mai energic decât de obicei. Era curios să vadă dacă mobilitatea lui va progresa.

ALEX ȘI-A ÎNCEPUT noua viață la 23 de ani, cu Gentilia alături, doi tineri bulversați de ultimii doi ani de căderi și ridicări, îngrijorați că centrele de recuperare din România, adaptarea orașului și perspectiva oamenilor asupra persoanelor cu dizabilități sunt departe de ce trăiseră în străinătate, dar plini de entuziasm. Erau hotărâți să depășească „faza medicală” și se bazau unul pe celălalt să meargă mai departe.

Au plănuit un an plin, cu sesiuni universitare și sesiuni de recuperare în centrele din Mangalia, Techirghiol, Zalău. Alex a preluat blogul, folosind mouse-ul comandat de Andrei din SUA, pe care îl putea controla cu buzele. Chiar dacă nu scrie zilnic, simte că e util fiindcă majoritatea cititorilor ajung la blog căutând informații despre medici și spitale de recuperare. Celor care îi cer sfatul le răspunde cu mare grijă, pentru că în 2006 i-ar fi plăcut și lui să găsească pe cineva care să mai reducă din necunoscut.

Tehnologia i-a adus lui Alex independență. Și-a luat un telefon Samsung Galaxy S2, cu touchscreen pe care îl operează cu un stilus ținut în gură. Mihai Neșu, fotbalistul paralizat tot după un traumatism vertebro-medular, i-a trimis un dispozitiv care se înșurubează în cadrul scaunului rulant și îi ține telefonul la nivelul gurii, după ce Alex l-a văzut într-o fotografie pe Facebook și l-a întrebat de unde ar putea să-și ia ceva similar. Minitableta Samsung, primită anul ăsta de ziua lui de la prieteni, are ecranul mai mare decât telefonul și e și mai comodă pentru navigat, trimis mailuri și citit cărți electronice. Alex poate din nou să dea telefoane și să răspundă singur, să-și verifice mailul, să se uite la fotografii, să exploreze lumea cu Google Earth.

După multe ore petrecute în scaun, Alex obosește și devine spastic, mâinile sau picioarele i se contractează incontrollabil. La fel, de la orice disconfort pe care nu-l simte mai jos de gât, fie că e frig, sau o arsură sau o infecție. Corpul recunoaște problema, trimite impulsuri către creier, dar în zona vertebrelor C4-C5 semnalul se întrerupe și cauzează spasme. Când i se întind brațele în față, Alex o caută cu privirea pe Gentilia și ea i le ține câteva secunde, cât durează contracția. Ca să prevină mișcărilor incontrollabile, uneori îi pune niște suporturi de încheieturi pe care le prinde cu arici de brațele scaunului. Spasticitatea e bună pentru că mișcă mușchii, dar poate fi

un coșmar când vrei să dormi. De trei-patru ori pe noapte, Alex o roagă încet pe Gentilia să-i schimbe poziția, evitând astfel și escarele.

„Tușește-mă”, e semnalul pentru Gentilia să-l apese deasupra abdomenului ca să-l ajute să-și curețe traheea, pentru că tușitul implică mușchi pe care nu poate să-i controleze. Cu timpul, Gentilia a ajuns să-și dea seama de această nevoie din priviri.

Trăiesc din indemnizația lui Alex de aproape 300 de lei și din diferite proiecte de grafică, social media, traduceri, la care lucrează amândoi. Alex și-a făcut buletin de lași vara asta și, având prioritate pe lista primăriei, a aplicat pentru o locuință socială. Așteaptă să devină disponibil un apartament la parter. Până atunci, de anul trecut locuiesc în apartamentul cu trei camere al socrilor lui Andrei, după ce au tot căutat un apartament de închiriat la parter, într-un bloc cu rampă. Alex și Gentilia stau în sufragerie, unde au instalat patul cu manevrare electrică, bicicleta medicinală și laptopurile. Deși se simt ca în familie, mai ales când se adună cu toții la masă duminica, se tem să nu deranjeze și ar vrea să-și amenajeze locul lor. Le e greu să-și amintească în ce cutie au împachetat parazăpezile lui Alex sau determinantul cu care identifica păsările, dar sunt pe acolo pe undeva, așa cum sunt și zecile de CD-uri cu fotografiile de când Alex „era bine”.

Nu sunt foarte matinali și le place să-și savureze cafeaua și să plănuiască ce au de făcut pe parcursul zilei. Gentilia îl întreabă cu ce vrea să se îmbrace și ce insignă cu pasăre să-i prindă. Iau micul dejun și apoi așteaptă kinetoterapeutul care lucrează cu Alex o oră și jumătate, sau îl instalează la bicicleta medicinală, cu motanul Mîșkin mereu lângă el – uneori Alex o roagă să i-l ridice ca să poată să-l mângâie cu obrazul.

Alex e mereu atent să o complimenteze pe Gentilia. Când apare machiată sau îmbrăcată cu ceva nou, o privește mândru și o întreabă: „Te-ai făcut frumoasă?”. Obrajii ei se aprind și capul se pleacă cochet spre dreapta. Surprizele sunt o provocare. Alex apelează deseori la prieteni ca să-i ia cadouri și cel mai fericit a fost când i-a comandat un stilou, personalizat cu numele ei pe capac, a cerut să nu fie sunat pentru confirmarea comenzii pentru că e o surpriză și a așteptat încântat venirea curierului.

Poate să stea singur câteva ore bune, chiar dacă e neplăcut când îi mai cad căștile de la telefon. Cu brațele sau picioarele puse în mișcare de bicicletă, Alex stă de vorbă cu prietenii, citește, sau lucrează pe tabletă. Ascultă cărți, citește newsletterele primite de la organizațiile care cercetează remedii pentru leziunile medulare și, deseori, se uită la fotografiile cu prietenii și excursiile de demult. Când i se face dor de Munții Măcin, își ia ceai de cimbrisor și aroma îl teleportează imediat în zilele când îl aduna de pe stânci. Crede că suntem construiți în așa fel încât să uităm, iar el nu vrea să uite unele dintre cele mai prețioase amintiri.

REZULTATELE IMPLANTULUI cu celule stem au fost greu de separat de beneficiile fizioterapiei. Alex a început să se echilibreze mai bine din trunchi – dacă prima oară când l-au pus în scaun era imobil, a început să poată să-și dezlipească trunchiul de spătar și să-și corecteze poziția printr-un balans stânga-dreapta. A prins mai multă forță în brațe și poate să lucreze ore în șir la

bicicleta medicinală. Alex e încrezător în beneficiile fizioterapiei, funcțiile nou activate venind însoțite de speranțe și motivații noi. Dincolo de mobilitatea recuperată la nivelul trunchiului și umerilor, activitatea fizică îi dă o stare generală de bine. Nu vrea să lase să treacă nici o zi fără mișcare, pentru că nu vrea să piardă din puțina musculatură pe care și-a reconstruit-o.

Primăvara și toamna, Alex merge câte două săptămâni la Spitalul Clinic de Recuperare Medicală Băile Felix, însoțit de mama sa. În acel timp, Gentilia își vizitează familia la Jurilovca, citește sau se ocupă de proiecte. Parcurge cei aproape 600 de kilometri cu salvarea, cu căștile în urechi și cu iPodul plin de muzică de „chillău”: The Doors, Pink Floyd, Dido, Morcheeba. Pe porțiunile în care gropile nu-l lasă nici măcar să înghită o gură de apă, caută ceva mai *heavy*, cum ar fi AC/DC. Medicii, kinetoterapeuții și atmosfera prietenoasă de la Felix merită sacrificiul drumului, pentru că aici simte că lucrează mai bine decât oriunde în țară.

Terapia Vojta, bazată pe conștientizarea și simularea mișcării, a experimentat-o prima oară în Germania la clinica de recuperare. Așa cum gimnaștii, înainte să își înceapă exercițiul, trec mental prin mișcările pe care urmează să le facă și își activează astfel mușchii de care au nevoie, și un pacient care lucrează pentru recuperare, chiar dacă nu poate să miște singur brațele sau picioarele, trebuie să gândească mișcarea și să încerce să trimită impulsul nervos către mușchii responsabili.

În sala de la parterul spitalului Felix, întins pe o saltea albastră și cu privirea în oglinda de pe peretele din stânga, ca să vadă mișcările pe care le face cu ajutorul kinetoterapeutei, stând pe spate, pe burtă sau într-o parte, Alex exersează răsuciri, rostogoliri și târări. Terapeuta îl presează cu degetele pe brațe, picioare și spate, pentru a declanșa inervarea musculară și a activa grupele de mușchi necesare.

Ioana Negoescu, medicul primar de recuperare și medicină fizică, spune că Alex este cel mai grav caz de la spital, dar și cel mai echilibrat pacient al ei. Au impresionat-o optimismul și deschiderea lui încă de la prima lor întâlnire, în 2010. E mulțumită de implicarea cu care Alex lucrează la kinetoterapie, chiar dacă îl ajută doar pentru întreținerea musculaturii, dar foarte puțin probabil pentru recâștigarea unor noi mișcări. Crede însă că medicina va evolua rapid în următorii ani și că el, fiind tânăr, cu autonomie respiratorie și articulații puternice, ar putea fi candidatul ideal pentru orice procedură experimentală.

Când e transferat din pat în scaun, sau din mașină în scaun, Alex nu se lasă „ca un sac de cartofi” ci încearcă să muncească alături de însoțitor și să-și valorifice la maximum controlul asupra corpului. Când vin studenți sau medici din străinătate, își prezintă singur cazul, în limbajul de specialitate, în engleză – Negoescu glumește că pacientul ei preferat ar putea fi asistent universitar în materie de leziuni cervicale.

„Alex e o persoană completă, senină, puternică și cu simțul umorului, căreia dizabilitatea nu-i conduce viața.” Cei doi s-au împrietenit de când lucrează împreună și stau la povești despre cărți, muzică, poezie. Negoescu a și scris o poezie despre el – e și poetă, multe dintre creațiile ei fiind inspirate de pacienți, pentru toți folosind numele generic „M.”. *Am dat mâna cu M. e un*

fel de a spune. de fapt voiam să verific dacă nu cumva era pasăre. oasele lui păreau mai ușoare decât aerul. cuvintele lui se zbăteau ca niște lilieci izbindu-se de zâmbetul meu.

ALEX NU MUNCEȘTE DOAR pentru propria recuperare, ci și pentru un oraș mai funcțional și pentru schimbarea perspectivei celorlalți asupra persoanelor cu handicap. În 2010, la mai bine de patru ani de la accident, a înființat împreună cu Gentilia asociația euRespect, hotărând că nu e suficient să semnaleze ce nu merge bine pe blog și în discuțiile cu prietenii, ci pot să facă ceva.

În România, potrivit Direcției Generale pentru Protecția Persoanelor cu Handicap, la 31 martie 2013 erau înregistrate 140.891 persoane cu dizabilități fizice, dintre care 39.379 erau adulți cu handicap fizic grav. Un studiu al European Disability Forum arată că una din două persoane cu dizabilități din Europa nu are acces la teatre, cinematografe, concerte sau librării. Comparativ cu numărul persoanelor fără dizabilități, de două ori mai multe persoane cu dizabilități se văd cu prietenii și rudele mai rar de două ori pe lună.

În Iași, bordurile înalte, trotuarele ocupate de mașini, rampele mult prea înclinate și zecile de restaurante, cinematografe, cluburi, teatre și instituții inaccesibile le dau deseori bătăi de cap. Dar au existat și experiențe fericite, cum a fost în București, la Muzeul Antipa. Alex și Gentilia au fost plăcut surprinși că totul funcționa fără probleme. Alex a urcat scările exterioare ale muzeului cu un elevator, iar în foaier a fost ajutat de un angajat care i-a montat un dispozitiv cu șenile pe scaun ca să coboare treptele de marmură.

Îi place la relația lor și la viața lor de acum că fac tot timpul câte ceva. „Te rătăcești repede în interior, dacă stai în același loc.”

– Ești bine?, l-a întrebat aproape șoptit Gentilia.

– Terifiat, dar în rest e OK, a glumit Alex.

Vizita la Antipa a fost o reîntâlnire cu păsările de care îi era dor, după luni de consemnare la domiciliu din cauza iernii. A recunoscut imediat ciripitul de grangur (*Oriolus oriolus*), pe care-l aude des și-n parcul Copou din Iași, a regăsit păsările din Delta Dunării și s-a uitat lung la un fluturaș de stâncă (*Tichodroma muraria*), pe care n-a avut noroc să-l vadă în natură.

La înființarea organizației, Alex s-a ocupat de logo, site și rețele de socializare, a creat cărți de vizită pentru ei doi cu mesajele „Pentru o lume mai bună” și „Proiecte responsabile”, iar Gentilia a pus totul în cuvinte: „Schimbările majore nu se produc de la sine, ci prin inițiative repetate și nu pot fi susținute decât prin puterea exemplului, acesta fiind principiul pe care ne sprijinim acțiunile”.

După acest principiu se ghidează în fiecare zi. De fiecare dată când văd pe cineva care parchează pe un loc destinat persoanelor cu handicap, în loc să se enerveze, îi explică cât de importante sunt pentru ei. O mașină aproape lipită de portiera lor din dreapta înseamnă că nu mai au loc să-l transfere pe Alex în sau din scaun. De cele mai multe ori, oamenii sunt șocați, ca

și cum e prima oară când se gândesc că există persoane în scaun rulant, își cer scuze și își mută mașinile.

Ca să-și ducă mesajul și mai departe, Alex a desenat în Photoshop fluturași informativi cu mesajul: „Dintre toate locurile de parcare de ce ai ales tocmai locul unei persoane cu dizabilități?”. Gentilia și câțiva voluntari ai asociației i-au prins în ștergătoarele mașinilor parcate incorect.

„Schimbă-ți perspectiva” a fost un proiect amplu, pentru care au obținut finanțare prin programul Tineret în Acțiune, implementat în Iași în primăvara-vara 2012. Alex s-a ocupat de comunicarea cu voluntarii, în timp ce lucra la bicicleta medicinală. Au organizat un workshop despre percepția publicului asupra persoanelor cu dizabilități, un curs de proiect management pentru tineri, dezbateri pe tema accesului la educație al persoanelor cu dizabilități locomotorii, concerte, un curs de inițiere în fotografie și o expoziție foto cu titlul „Pe trepte”, care surprindea prezența persoanelor cu dizabilități în spațiul public și care s-a încheiat cu mesajul lui John Lennon: „Un vis pe care îl ai singur este doar un vis. Un vis pe care îl ai alături de mai mulți este realitate”.

Perspectiva celorlalți e poate miza cea mai importantă. Alex știe că încă reprezintă „o curiozitate în spațiul public” și are răbdare cu cei mai neîndemânatici în interacțiuni. Mulți nu știu cum să-l salute, dar din fericire mai sunt și „oameni curajoși” care îi iau mâna și o strâng. „Chiar dacă eu nu pot să mișc mâna, nu înseamnă că nu putem să dăm noroc”, le explică celor mai temători. „Dacă mă ajuți, putem.”

Sunt și cei care i se adresează Gentiliei și nu lui, poate fiindcă nu știu cum să vorbească cu el sau se tem să nu-l supere. Cum a fost episodul de la meciul Steaua – Ajax Amsterdam de la sfârșitul lui februarie, primul meci important pe care cei doi l-au văzut de pe stadion, cu biletele primite de Alex de la Neșu, cadou pentru aniversarea de 28 de ani.

Un bărbat trecut de 40 de ani care stătuse în spatele lor s-a apropiat de Gentilia și i-a întins o hârtie de 10 lei, arătând cu capul spre Alex.

„Trebuie să-l întrebați pe el”, i-a spus Gentilia. Bărbatul l-a privit fugitiv pe Alex și i-a întins încă o dată bancnota. Alex, înfoclit cu geaca de munte albastră a lui Andrei, fes și două glugi pe cap, plus un fular verde care îi ascunsese jumătate din față dar nu amortizase fluierăturile în timpul meciului, a încuviințat din cap și a glumit:

„2% pentru euRespect”.

ALEX E ACASĂ ÎN DELTĂ. De trei ani în fiecare iulie, e tradiție o vacanță prelungită în Sulina. Acolo mergea Alex tot timpul cu gașca și stăteau în casa unui bun prieten, pe care în 2010 l-au pierdut într-un accident de mașină și a cărui zi de naștere, 17 iulie, o sărbătoresc mereu acolo unde „vara nu se termină niciodată”. După accident, Alex nu concepea să nu se întoarcă la

străduțele cu case vechi, la faleza cu terasele unde și-a petrecut multe nopți când fugea din tabără și ieșea la distracție, la apusurile de soare de pe plajă.

„Pe toate străzile acestui oraș minunat și trist și pe drumul spre mare se îngrămădesc poveștile atâtor veri petrecute aici”, a scris acum două veri pe blog, incluzând la finalul postului și „Varianta wheelchair users: Până la mare traseul e simplu: până pe plajă cu taxiul, până mai departe pe puntea de lemn (îl felicit pe proiectant pentru această idee generoasă) iar în apă cu salteaua. Impossible is nothing dacă ai prieteni cu care să pleci prin lume!”.

O are întotdeauna pe Gentilia partener de aventuri prin lume, asta îi place cel mai mult la relația lor și la viața lor de acum, când au lăsat complicațiile medicale în urmă. Că fac tot timpul câte ceva. „Te rătăcești repede în interior, dacă stai în același loc.”

Au locuit o săptămână la nea' Vanea și tanti Lida, în aceeași căsuță în care au stat și acum opt ani, în prima lor iarnă împreună. Au aranjat în cameră borsetele cu medicamente, antispastice, analgezice, antibiotice, scaunul pliant cumpărat după sesiunea de recuperare în Germania pe care Alex și prietenii lui îl folosesc la plajă, ochelarii de soare de biciclist de la Decathlon, magazinul lui preferat – regretă că nu exista pe vremea când hălăduia și el pe munți, iar echipamentul era mult mai greu de găsit –, cele două laptopuri, mouse-ul pentru gură, dispozitivul pentru vorbit la telefon, agendele Gentiliei, hainele groase pentru Alex.

Alex era puțin obosit după munca la primul proiect pe care l-a conceput integral de unul singur, în care propunea protejarea măslinului dobrogean, care se mai găsește în numai câteva exemplare, și organizarea unor evenimente de observare de păsări pentru tinerii din Jurilovca. Alex a înscris emoționat proiectul în competiția Țara Lui Andrei, programul de finanțare al Petrom, în care câștigătorii urmau să fie aleși după votul publicului și al juriului. Zile în șir a stat cu ochii pe numărătoarea voturilor, a dat mailuri și mesaje pe Facebook către prieteni și organizații. Dar, deși voturile l-au plasat pe primul loc la secțiunea Mediu și pe locul cinci în clasamentul general, punctajul juriului l-a coborât sub linie. N-avea însă de gând să renunțe, plănuiind să caute alte oportunități de finanțare – până atunci, o săptămână de Sulina era exact ce avea nevoie ca să-și încarce bateriile.

S-au plimbat de dimineață până seară, iar când Alex adormea, Gentilia își făcea cafea, deschidea laptopul și lucra la un proiect pentru care oferă consultanță prin intermediul euRespect. Când adormea Gentilia, Alex se bucura pentru fiecare moment de odihnă al iubitei pentru că zilele ei sunt „duble”.

Mulți oameni când le aud povestea o numesc pe Gentilia „eroină” sau „înger”. Spun că puțini ar face ce face ea. Dar Gentiliei i se pare că oamenii se desconsideră și e convinsă că 90% dintre cei care se întreabă dacă ar putea să rămână alături de partener după un astfel de accident ar fi făcut același lucru. În plus, crede că nu poți calcula dacă ești dispus să rămâi sau nu alături de persoana iubită, fiindcă nu știi ce urmează, nu știi cât o să dureze, știi că îl iubești și că trebuie să faci tot ce îți stă în putință.

Pe Alex îl bucură când oamenii văd dincolo de aparența fericită și înțeleg și apreciază ce face Gentilia. De fiecare dată când sunt într-un grup mai mare, încearcă să o lase să se relaxeze și apelează la ceilalți prieteni pentru băut, mâncat, aranjat în scaun, mers la toaletă sau controlat spasticitatea. E hotărât să muncească pentru independența financiară și să-și permită un asistent personal care să se ocupe de îngrijirea lui zilnică, așa încât el și Chérie să poată să-și vadă exclusiv de proiectele și pasiunile lor. Până atunci, e important ca oamenii să înțeleagă că „nu e ușor, dar se poate”.

Pe 18 august s-au împlinit șapte ani de la accidentul care le-a schimbat viața nu numai lui Alex și Gentiliei, dar și pășărarilor din vechea gașcă. Alex îi simte la fel de aproape și trăiește cu intensitate fiecare vizită a lor la Iași, fiecare excursie pe care o fac împreună, chiar și momentele când se aud la telefon. Dacă n-ar fi fost ei, ar fi luat în considerare mutarea în Germania sau în Spania, unde orașele sunt accesibilizate ireproșabil și clinicile de recuperare au cele mai noi aparate.

Deseori, Manu, prietenul lui biolog, vine entuziasmat la Alex și, oricum ar fi vremea, îl scoate din casă să vadă vreo pasăre deosebită care a poposit prin zonă. Prietenii plecați din Tulcea se adună cel puțin de două ori pe an, de ziua lui Alex și vara, când se strâng la Sulina – și îi mai fac și vizite surpriză. Le e încă greu să se împace cu situația, nu se pot opri să nu se întrebe „De ce Alex?” și să aștepte dintr-o clipă într-alta o veste bună, pentru că „Alex merită asta”.

Toți spun că accidentul lui le-a schimbat perspectiva asupra vieții și asupra problemelor cu care credeau că se confruntă. Oricând le e greu, gândul fugă la Alex și nu-i mai lasă să se afunde în „nimicuri”. „De multe ori îmi amintesc de el și îmi dă putere”, spune Victor Frunză, un coleg de la clubul de biologie. „Mă așteptam de la el oricum să treacă cât de cât OK peste ceea ce s-a întâmplat, dar felul în care a făcut-o și o face în continuare chiar te pune pe gânduri. N-a renunțat niciodată și nu cred că va renunța vreodată să se lupte și asta e o lecție pentru noi toți.”

Andrei spune că dacă tehnicile regenerative nu vor evolua, e hotărât să-i ia lui Alex un exoschelet, un corp robotic care îl ajută să se miște și să meargă. Deja există brațe robotice funcționale, iar NASA lucrează la dezvoltarea unui exoschelet robotic pentru antrenarea mușchilor astronautilor în spațiu, dar și pentru paraplegici. Știe că pare un plan ambițios, dar e convins că dacă va fi nevoie, va reuși. Așa cum știe și că într-o zi o să-i îndeplinească fratelui mai mic visul de a zbura cu planorul.

Alex crede că recuperarea este posibilă. E la curent cu procedurile experimentale apărute în efortul de a trata distrofia musculară și leziunile medulare sau de a stimula nervul optic și e optimist când se gândește la cercetarea medicală în domeniul tehnicilor regenerative bazate pe celule stem. Mottoul după care se ghidează, un citat din Muhammad Ali pe care l-a avut scris pe un tricou negru purtat în China, este: „Impossible is nothing”.

Zilele în Sulina au fost mai mult înnorate, iar Alex a tot așteptat să-l încălzească soarele și să renunțe la hanorac și glugă. După masa de prânz, porneau pe drumul pavat care leagă Sulina de

plaja la mare. În stânga drumului pavat, o clădire cu trei etaje îi amintea lui Alex de verile pe care și le-a petrecut cu clubul de biologie în Tabăra Sulina. Unde sunt astăzi panourile de baschet, într-o noapte, gașca de păsărari și-a îndreptat lunetele spre craterele Lunii pline. Tocmai apăruse albumul *Razna* al formației Omul cu Șobolani și, cu ochii la Lună, Alex cânta refrenul: „E mirobolant / e fantasmagoric / e alegoric / eclatant”.

Soarele s-a arătat puțin în ultima vineri din iulie, înainte de apus. Alex a rugat-o pe Gentilia să-l întoarcă cu spatele la marea care abia se auzea atingând malul. Cu sandalele negre desprinse de pe suporturile scaunului și cu picioarele atârând cu vârfurile în nisipul fin, Alex zâmbea în timp ce Gentilia i-a scos cămașa albastră pe care îi prinsese o insignă cu un pescărel albastru (*Alcedo atthis*), pasărea lui preferată.

Dacă se concentrează, Alex poate să-și amintească senzația firelor de nisip printre degetele de la picioare. Și-a mai pierdut din intensitate în șapte ani, dar e încă acolo.